

بررسی و ضرورت نقد و تحلیل فرهنگ‌های دوزبانه اردو - هندی

دکتر فرزانه اعظم لطفی

استادیار و عضو هیئت علمی دانشکده زبانها و ادبیات خارجی دانشگاه تهران،

تهران، ایران

f.azamlotfi@ut.ac.ir

واژه‌های کلیدی: فرهنگ اردو- هندی، فساد مفهومی، اساطیر و امثال، معایب تفسیری واژگان، نقد مفهومی.

یکی از جنبه‌های مهم فرهنگ‌نگاری در هر زبانی بررسی و نقد فرهنگی است؛ لذا فرآیند بررسی و تحلیل نقد فرهنگ‌ها نیازمند تدوین علمی و نظری است که از این طریق بتوان فرهنگ‌های دوزبانه را ارزیابی کرد. آنچه در تحلیل و بررسی از فرهنگ این دو زبان سترگ برآمده، این است که ادیبان و کاتبان و اندیشمندان شرق و غرب از دیرباز به زبان هندی و اردو همچون دیگر زبان‌های زنده و پویای دنیا توجه کرده‌اند.

جیرو نیمو خاویر در سال ۱۵۸۶ اولین مجموعه فرهنگ لغات *Vocabularium Portugalicum 1 Hindutano- Persicum* دوزبانه فارسی- هندی را تألیف می‌کند این کتاب اولین و قدیمی‌ترین فرهنگ دوزبانه به شمار می‌رود. از قرن پانزدهم میلادی اکثر مبلغین مسیحی با هدف تبلیغ باورهای مسیحیت در جنوب هندوستان به تألیف فرهنگ‌های لغت و محاورات و ضرب‌المثل‌های چندزبانه بسیاری پرداخته‌اند؛ اما شوربختانه این فرهنگ‌نویسان نه‌تنها تخصصی در فرهنگ‌نویسی نداشتند بلکه تا چند قرن، گاهی خطاهای بزرگی در درک و مفهوم و معنا و تفسیر عبارات و محاورات و امثال در نوشته‌های خود به یادگار گذاشته بودند؛ چراکه اهل زبان نبوده‌اند و نیز با توجه به اوضاع ادبی و سیاسی و اجتماعی حاکم در نظام هند ضرورتی برای نقد و بررسی این آثار نیافته بودند.

به‌طور کلی فرهنگ آگاهی یا فرهنگ *Dictionary Culture 2* عبارت است از شناخت انتقادی از ارزش‌ها و محدودیت‌های فرهنگ‌ها و دیگر کتب مرجع در جامعه‌های خاص. این آگاهی در پرتو جایگاه زبان مورد نظر در جامعه گستره فرهنگ‌ها و معیارها و ضوابط تدوین فرهنگ، نقد فرهنگ و شیوه استفاده از فرهنگ به دست می‌آید.

شرق‌شناسان در حوزه مطالعات ترجمه و ادبیات و تألیف فرهنگ بنا بر فهم خود از تنوع زبان و فرهنگ و ادبیات هند به تألیف آثار پرداخته‌اند. با توجه به تنوع زبان و ادبیات و فرهنگ در این دو زبان، اکثر مؤلفان فرهنگ‌نگار ویژگی‌های فرهنگ خود را از چاپ‌های قبلی متمایز و فرهنگ خود را از دیگر فرهنگ‌های رقیب برتر می‌شمارند. اکثر فرهنگ‌های محاورات و امثال از سده ۱۵ میلادی تاکنون یا پیشگفتار و مقدمه ندارد یا متن اصلی کتاب فقط با معرفی مؤلف و اختصاص یک پاراگراف، آغاز شده است. گاهی کتاب‌ها سال انتشار و مکان انتشار ندارد و اکثر قریب به اتفاق بدون کتاب‌شناسی به پایان می‌رسد. نقد و بررسی و تحلیل فرهنگ‌های دوزبانه از قرن پانزدهم تاکنون نیازمند پژوهشی انقلابی است. یکی از دلایل توجه نکردن به بررسی و نقد محاورات و امثال این است که تاکنون هیچ محقق و نقادی برای بررسی و تحلیل و واکاوی پیچیدگی این اثرها، زمان صرف نکرده است؛ چراکه در تفکر خواص جامعه هند، امثال و محاورات و کنایات، مختص طبقه عوام جامعه بوده است. بر اساس سیستم طبقاتی جامعه هند، طبقات ارجح برهمنان و حتی پادشاهان و شرفا خود را از نصایح عوام مستثنا می‌کردند؛ لذا با فاصله تفکر و بینش در جامعه‌هایی که سیستم طبقاتی در آن حاکم بوده، خواص جامعه به اهمیت و بهای این موضوعات چندان توجه نکرده‌اند و از آنجایی که محاورات و امثال، خاصیت پندآمیز و دیدگاه تأدیپانه از اصل و ریشه دارد، خواص جامعه هند از ابتدا با داشتن خلق‌و‌خوی بزرگان‌دیشی و خودرأیی در جایگاه ارجح، سیستم طبقاتی خود را نیازمند جملات ناصح اندیشان روزگار خویش نمی‌دیدند.

چنانچه با مطالعه و بررسی اکثر فرهنگ‌های دوزبانه، محاورات و مثل‌های اردو- هندی با الفاظ و جمله‌هایی از زبان‌ها و فرهنگ‌های گوناگون یافت می‌شود که گاهی مفهوم آن برای مخاطب عام اردو و هندی‌زبان نیز بسیار ثقیل است. از این رو می‌توان دریافت که کلمات برای آگاهی طبقه‌اعلی هند از سوی عوام تألیف شده است تا از خوی خودبزرگ‌بینی و غرور کاذب باز آیند. به‌عنوان مثال رام کهانی در زبان اردو- هندی یعنی اشاره به داستان غم‌انگیز رامایانا، حماسه بزرگ مذهبی و دینی هند. اگرچه رام از بزرگ‌ترین شخصیت‌های دینی و مذهبی در هند به شمار می‌رود، اما این محاوره بعدها به معنای ضجه مویه و نق زدن در رفتار شخص عادی اطلاق شد.

فرهنگ‌نویسان غربی و شرقی بدون توجه به مفهوم، توضیح، تشریح، تفسیر و حواشی، معنای محاوره و امثال را پیچیده‌تر کرده‌اند و گاهی به دلیل ناآگاهی از فرهنگ و بار معانی در الفاظ، محاوره را به فساد کشانده‌اند و گاهی بدون توجه به ارزش معنی یک لفظ به لحاظ اعتقادی یا باور حتی به فکر اصلاح و ترمیم مفهومی در طول پیدایش اثر نبوده‌اند. به طوری که در محاورات و کنایات و امثال هندی- اردو، مارهای ضحاک ماردوش که در فرهنگ کهن و معاصر ادب فارسی هرگز شخصیت مثبت و قابل ملاحظه‌ای نداشته‌اند، حالت خوشایند گیسوان بلند و مشکین معشوق را در ادب و فرهنگ هندی تداعی می‌کند. این گونه بدون توجه به مفهوم و بار ستم‌کاری ضحاک و ظالم بودن او محاوره را فاسد کرده‌اند و در طول زمان هرگز حدیثی از نقد و بررسی این موضوعات به چشم نخورده است. این پژوهش به ضرورت و اهمیت تدوین فرهنگ‌های تخصصی محاورات و امثال اردو- هندی از قرن پانزدهم میلادی به

نمونه‌هایی چون: مشخص نبودن مرز مثل‌های خواص ادبی و مثل‌های عامیانه - بررسی و تحلیل نداشتن و کمبود توضیحات کافی در مفهوم و کاربرد آن و شیوه ضبط و تنظیم فرهنگ‌های دوزبانه اردو- هندی به تفسیر می‌پردازد.

References

منابع

1. Vocabularium Portugalico Hindutano- Persicum
:فرهنگ محاورات پرتغالی - هندی فارسی
2. Dictionary Culture فرهنگ : M.A.U.L.L.C Jawaher LaL Nehru University
New Delhi India Farzaneh_